یکرمی طقوزنجی سنه
***
صاحب امتیاز ومدیر مسئول:
احمد احسان
**
تەلەفون : استانبول ۱٤۰۲
*
نومرو : ۱٤٦۹

ثروت فنون

الی یدنجی جلد
***
مطبعه سی : نور عثمانیه ده
اسکی مکتب ملکیه قارشیسنده
**
تەلەغراف : استانبول - ثروت فنون
*
پنجشنبه ۳۰ ٧ زیران ، ۱۳۳۷
۲۵ شوال ، ۱۳۳۹

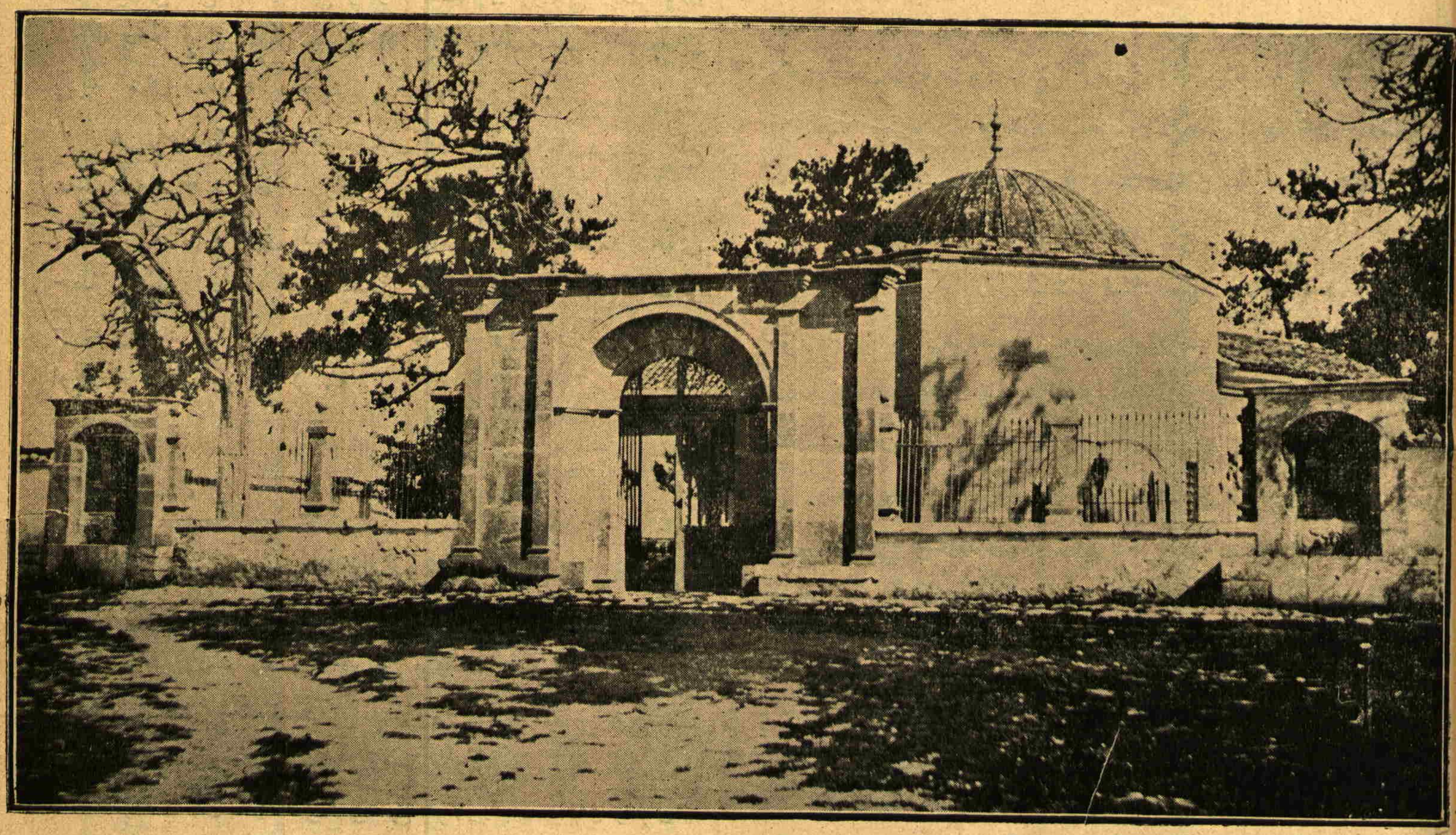

سکودده : ارطغرل غازی تربه سی

MILLÎ KÜTÜPHANE-ANKARA-1946

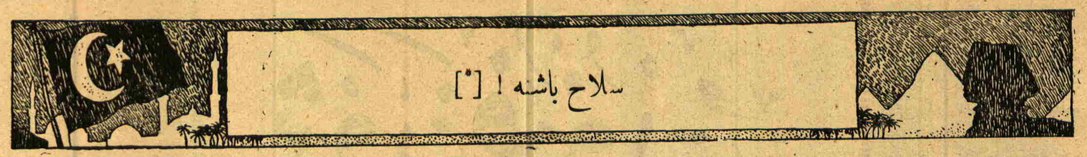

سلاح باشنه ! [*]

قارده‌شم ،

هانی بزم کیزلی مصاحبه‌لرمز ، بك صمیمی محاوره‌لرمز واردی . موضوعلری : انسانلغك اعتلاسی ، بشرك خلاص وسعادتی ایدی . بزده قدسی انطباعلر براقان دونك اوسوکیلی خاطره‌لرینی اونوتمادك ، ده‌کلی ؟

ألبت خاطرلارسك ؛ مسلمان بوسفورك پریلی ساحللرنده دولاشیرکن سن کاه رنکلی ومترنم صولرك روحنی دیکلر وکاه شعرله دولو قیرلرنده الهاملر طوپلاردك . بن ایسه خونین وقعه‌لرك یادیله قانایان وجدانمك حریقی سکا کوستریردم .

حرب ، استبداد .. بوداهیه‌لر اورتادن قالقمالی دیردم ، قلبم عصبیت ومرحمتدن عادتا دورور ، نبضم آرتق ایشله‌مز اولوردی . یالانجی . بایاغی ، کیرلی انسانیته توکوردیکجه آتشین قلبمه لاهوتی حظلر دوکولوردی ؛ فقط شیمدی ، آه شیمدی ، کله‌جك سنه‌لر کچن کونلری آراتیسور . هانی اوکونلر ، یاربی ! « کچمش زمان اولورکه خیالی جهان دکر . »

قارده‌شم ،

بیلیورسك که بن حربك علیهندیم ودائما علیهداری قالاجغم . لکن مادام که انسانلر نهایتسز عصرلردن بری مجادله ایله نفسنی تسکین ایدییور ، مادام که افتراس و وحشت جسلری متمدن دماغلره حاکم بر وضعیتده‌در ، او حالده بز تورکلرده شیمدیکندن فضله سلاحشور ، فضله جنکاور وفدئی اولالم .

اطرافمکه باق . یالکز ایکی شی کوروررسك : قان وکول . غرب برمقتل ، شرق برمقتل . مظلوملرك آهلری الآن موسیقی دیه دیکله‌نیلیور وبز تورکلر ایچین یکی مشهدلر حاضرلانیور .

یر ، کوك قان قوصویور . تاریخك الی قانلی ، یوتون عصرلر قانلی‌در . شیمدی‌یه قادار ارتکاب ایدیلن جنایتلر برآرایه طوپلانسه بلکه آسیا وسعتنده بر مزارستان حصوله کلیر . دنیانك مرمر معدنلری یومزارلغه « سنك مزار » تیشدیره‌مز . ماجرا پرست ظالملرك آقیتدقلری کوزیاشلری ده کیم بیلیر قاچ « آمازون » یاشاتیر !

حرص ومنفعت اوغرنده انسان قانلری آقیتان انسانلرك دستورلری شبهه یوقکه هپ عدالت وحریته استناد ایدییوردی . لکن بو ، ظواهری قورتارمقدن باشقه برشی ده‌کلدی .

[*] برمکتوب خاطره‌سی اولوب ازمیر فاجعه‌سی اوزرینه آناطولی غزته‌لرندن برینه کوندریلمشدی .

ص .

فی‌الحقیقه هرکس حقنه راضی اولسه ، هرملت مرد واصیل بولونسه‌یدی محکمه‌لرقاپانیر ، شناعت قالماز ، قیشله‌لرده‌کی عسکرلر ابدی پایدوسلره ترخیص اولونوردی و سیاست دینلن زبانینی آنجق مصلاده کورورردك .

عزیز قارده‌شم ،

انسانلرك تجاوزندن مصون قالمق ایچون پارالرجلیك قاصه‌لر ایچنه ناصل کومولونورسه شهرلرده وقیه ، انسانلرك تعرضندن قورتولمق ایچین ، ده‌رین خندقلر ، یالچین سورلرله اویله تحت محافظه‌یه آلینیوردی . شیمدی‌ده سپرلر واستحکاملر متعرضلرك حمله‌لرینه « دالغه قیران » وظیفه‌سنی کورمکده‌در .

مع‌هذا بو تجاوزلر طبیعتك مساعده‌سی خارجنده ده‌کلدر . مؤثر عاملر : یارادیلیشده‌و تربیه‌ده‌در . مثلا انسانلره ألویریلمه‌یدی ـ عقل وذکا یرغماً ـ قابل ده‌کل دنیابو قادار اضطراب واشکنجه‌یه شاهد اولمازدی .

وحشی حیوانلرله دولواورمانلرکزیلسه حرب فجایعنی آکدیریر هیچ برماتملی لوحه‌یه تصادف ایدیلمز . نه بری برینك کوزلرینی اویمش ونه‌ده یکدیکریله بوغوشمه نتیجه‌سنده آیاقلری کسیلمش قوردلر وار .

انسانلره ألویریلمه‌یدی ، آه ، کاشکه بوتون انسانلر ضررسز « حیوانات اهلیه » اولسه‌یدی ....

شیمدی‌یه قادار جهان صلح دوره‌سی یاشامادی ویاشامیاجق طوپ سسلری دوردیغی ، بومبا طراقه‌لری صوصدیغی زمان بشریت ایکنجی برحربك عرفه‌سنی ادراك ایتدی . قانلی قاصیرغالر بزه آکلاتدی که :

غالبلر ، مغلوبلر صلح سپرلرنده دائما یکدیکری علیهنه پوصو قوردیلر . هیچ برقوم هیچ بر عصرده مسالمت هوasini تنفس ایده‌مه‌دی .

حرص ومنفعت انسانلرك الك قورقونج دوشمانلریدر . جامع ، کلیسا ، حاورا ناصل برلشه‌مزسه مختلف جماعتلرك وحتی مختلف کلیالرك منفعتلری‌ده اویله تألیف اولنامماز . « أنفیده‌ل » قوقوسندن تطهیر وسیله‌سیله هرکون خانمانلر یاقیلدیغنی کورورز . شو حالده یاشامق ایسته‌ینلر سلاح ألده ، تتیك دورمالیدرلر .

ترك تسلیحات فکری عموماً قبول ایدلسه بیله بو ، موقت

ماهیتده‌در . هیچ برزمان شایان اعتماد اولاماز . سلاحی براقان برمفترس دیشلریله تجاوزه کچر . هابل قابل وقعه‌سنده‌ده بویله اولامامشمیدی ؟ حضرت موسانك قوتلی بر یومروغی برقبطی‌نك قلبنی دوردورمشدی . فلسطین أمیری جالوتی اولدورمك ایچین داود علیه السلام طاشدن باشقه برواسطه بولامامشدی . شوحالده سلاحك ترکی مؤیده‌کل آنجق موقت اولابیلیر .

نه‌رونلرك ، ولادلرك ، انکیزیسیونلرك اورکوتوجی مثاللرینی آکدیجه مشروع سلاحلرده بن جنت قوقوسی دویویورم .

محترم قارده‌شم ،

بر شخصك حیاتی ، بربا کره‌نك حیاتندن مقدس عفتنی ، بوردك سلامتی شوکوردیکمز بیك جشیدسلاحلر صیانت ایدر . أوت ، برده‌میر پارچه‌سی ذی قیمت آلتونلره ، پرحشمت خزائنه تقدم ایلر . اشقیالك تعرضنده ، دشمنك تجاوزنده سلاح ، بو تخایصکار آلت ، الماسلردن داها قیمتلی‌در . حاصلی سلاح تورکلرك الك مکلف زینتی ، الك صارصلماز ایمانی‌در .

**

طبیعتله باق ، دیشی و ارکك حیواناتك جوغنه برر مدافعه آلتی ویریلمشدر : کیرپی دیکندن ، قاپلومبغه کیکدن محفظه‌لر ایچنده ادامهٔ حیاته اوغراشیرلر . قارتاله پنجه ومنقار .. بعضلرینه خنجر کبی کسکین دیشلر وچلیك قادارمقاوم بوینوزلر احسان بویورو‌لمش . تیلکینك دیشندن زیاده حیله‌سی ، یعنی معنوی قوتی حیاتی تمدید ایده‌بیلیر . عاجز برکدی یأسلی وامیدسز دقیقه‌لرده ایکی پنجه‌سیله برقاچ کوپمك صولتنه قارشی قویار .

طیور زمان اولورکه موجد دیکی قانادندن ، قدرت طیراتندن فضله تیقظ وحساسیتنه مدیون قالیر . آری وقارنجه‌یه‌ده طبیعی برر ایکنه توزیع اولونمشدر . حیوانلرك محقر وبارد صنفه منسوب بعضی بیلانلره زهر کبی مقاومت قوتی آیریلدی .

طیرناقلرك ، پنجه‌لرك ، بوتون بوطبیعی قوتلرك قورقونج مواجهه‌سنده انسانلر شبهه‌سز ضعیف قالامازدی . حقك اکزیده یادکاری اولان عقلدن استعانه ایله طبیعتی استنساخ ایتمکه باشلادی . بعده اوندن بوس بوتون آیریلارق متکامل اولدوروجی واسطه‌لرله غالیتی اوزاقدن تأمین ایله‌دی . فقط لعنتلر اولسون اوانسانلره که بوصنعی قوتلری حسن استعمال ایده‌مه‌دیلر .

**

برانسانك پك چوق دوشمانی واردر : کوزه‌لك ، کنجلك ، ثروت ، شهرت ، موقع ، فکری مشارکت ، دینی تخالف ، مادی معاونت ، اشکالك مشابهتی ... عجز ، نهایت حرص ومنفعت برآدمك ، معصوم برملتك قتلنه سبب اولور .

دائما متیقظ وقوتلی بولونمق حیاته وموجودیته رونق ویرير . قوت ازلده اولدیغی کبی بوکون‌ده برمعبود ثانی‌در . قوت زه‌ده ایسه الله‌ده اورادەدر . جانیلر آنجق قوتك حضورنده سکوت ایده‌بیلیر . اکر الله بی قدرت اولسه‌یدی کیمسه عرشه دوغرو تنزل ایدوب ده باقاق وکندیسنی معبود ومسجود بالحق طانیمازدی .

**

حلیم برقویون قاتل برقوردك هروقت قهوه آلتیسی‌در . کوشه و ویرانه‌لرده‌کی یووالری نه‌زمان تدقیق ایتسم احمق سینکلرك قورناز وفعال اوروبجك شبکلرنده صلباً تشهیر اولوندیغنی کورورم .

اولمش آرسلانلرك عضلاتندن قاریچه‌لرك بیله استفاده ایتدیکنی بیلیرسك . ایشته بوندن برفلسفه چیقار .

نه معلم قرداش ، آرتق فلسفه کتابلرینی ، اخلاق دساتیری برطرفه براقیك .

ملی وارلق قورتولنجه‌یه قادار مکتبلرمز قاپانمالی‌در . چونکه موجودیت اولمادقدن صوکرا « صنایع نفیسه » یی نه یاپاجقسك ؟

ازمیره قجه‌جه‌چیقان یونانلیلر طبیعی بزم تاکری مسافرمز ده‌کلدر . اونلر چالمق ایچین ، یغما ایچین ونزی امحا ایچین کلدیلر . اونلر اویله ازلی و ابدی دوشمانلرمزدرکه انقاضمز اوزرنده سلطنت قورمغه حضرت عیسی نامنه یمین ایتمشلردر . تاجزه وارث اولمغی الك بویوك غایه بیلیرلر .

یونان اعزه‌سنه داخل اولان آووقات ومنیزه‌لوسك رسمنه قندیل یاقانلر امین اولسون که بوخنده‌نك پرده کریه‌سی واردر . بو اولیایه ! یاقیلان مومللر تورکلرك ایماسندن کلن التهی نفسلرله سوندورولەجکدر . اونوتولماسین که روزکار أکن فیرطینا بیچر .

ایشته عنیزم ، روم ایلنده اولدیغی کبی بوکون آناطولیده‌ده ناموسك ، دینك ، تاریخك ، ثروتك ، ملیتك تهلکه‌ده‌در .

آرتق صوك برحمله ایله فداکارلغه دوغرو یورویه‌لم . وکالت مرخصلرینك اسکنده‌ره ویردیکی جوابی بزده فعلاً یونانلیلره ویره‌لم : کوك باشمزه بیقیلماسین . باشقه هیچ برشیدن فورقمایز .

خلاصه باشامق ایسته‌ینلر اولمه‌لی‌در . اویله ایسه ، هایدی قوزوم قارده‌ش ، سلاح باشنه !

صافی

شعر

قوبرو

اوسق صارمـاشيقلرله سوسله‌نيلمش برقوبو .
أمبيور آقشاملرك سرپديكى بر قوتوبى .

برجوق يشيل پاپراقلر كوكسنى كولكه‌لەيور .
كوكلردن داملا ، داملا صانكه حزن أله‌يور . .

بيله‌زيكك همان هرطرفى اويولو .
بر سر ايله باغلانمش كوپه ملك يولى ..

شيمدى جان قولاغيله عجبولارى ديكله‌يور .
آقشام أرضه ايتركن صولرى سرينله‌يور ...

يرلردن قوچاق قوچاق چيچك قوپاران قيزلر
طه پلانديلر باشنه ، كوز قيرپاركن بيله‌يزلر .

ثوردبلر صارماشيقه جيچكارله بر چلنك ،
رنكى صولمش بيله‌زيك دونادبلدى بش اون رنك .

كوكده‌كى ايلك بيلدزك قووده‌كى عكسندن
خبر صوردى مجرانلى قيزلر سوكيلسندن !

هركسك نيتنه باقيلدى باشقه باشقه ؛
زهره كولومسه‌دى بو بردەمت معصوم عشقه !

نيتره‌بن آووچلرله ايچيلدى بر يودوم سو ؛
كوكلرى آنسزين صاردى كيجه قورقوسى ! ..

أللردن دوكولوركن چيچكلر برر برر
آيرىلديلر اورادن بوخوليالى كوزلر .
ياپ ياڭز قالان قوبو آرقه‌لرندن بافدى ،
بنه هر زمان كبى روحى أنكينه آغدى ..

ادرنه : ١٠ شباط ، ١٣٣٧

نزيه فاروقه

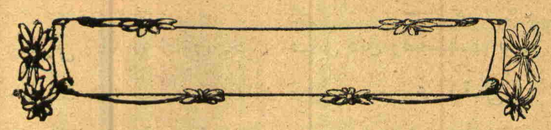

تورك معاصر رساملرى

استاد ع . رضا بك

رساملقده تورك چيغيرينك باشلى باشنه برصنعتكارى اولان استاد رضا بك بزده نادر يتيشەن بويوك برپه‌يزاژيستدر .

برضابك، ثروت خيال، ذكا وعرفانيله‌مملكتمزك سيماى صنعتنده بر شرق كونشى قادار فياض و نوار طوع ايتمش ، قابليت بديعيه وصنعتكارانه‌سى تماميله محيط مليمزده انكشاف ايتمشدر .

كوچوك ياشنده طبيعته قارشى برانجذاب دويمش، معصوم نظرلريله داها اوزمانلر طبيعتك شعريتى طاتمش و اوزون سنه‌لر اوندەكى « شعريت وحسن » ى تتبع أيله‌مشدر .

استانبولك الهى كوزه‌للكلرى اونده ، اونك ايچه ، حساس صنعتكار روحنده بويوك برتأثير ياپدى . او ، ايلك فيرچه قوللانمق احتياجى بورنكين كوزه‌للكلر قارشيسنده دويدى...

رضابك، محاسن طبيعتك كندى كوركو ودويغوسى اوزرندەكى انطباعاتنى پك سه‌ويملى وشخصى برفيرچه ايله ترجمه ايدييور؛ قلمنده، فيرچه‌سنده، بويانسنده، رنكلرنده كنديته‌مخصوص آيرى برخصوصيتى واردر ...

(پەيزاژ)ده (مناظر لونى) نك سويله‌يجى برمصوريدر .

« او، بوغازايچنك مائى عنصرلرى آراسنده برتدريج آهنكدار الوان تشكيل أيله‌ين فيستيق آغاجلرينه ، آسيانك ده‌كيزه دوغرو صارقديفى فيزيل، ايليق ياماجارك مخلوقات نباتيه‌سنه، سمانك، ده‌كيزك، كونشك انعكاسات الماعاتيله افلاطوندن آلتون صاريسنه قادار بالجمله الوانك برذره‌صاقلايان قايالقلره ومع التأسف عددى هيچ قالميان أسكى أولريمزى ، واستانبولك سماسى ، ده‌كيزنى ، غروبنى وبوتون شعر الوانى پك كوزەل آكلايارق بديعه‌لر وجوده كتيرمش اولان أسكى قالفه‌لريمزك تام مرمره وبوغازك چرچيوه‌نشكيل ايده‌بيله‌جكى صورتده ياماجلر اوستنده ، غروبلر قارشيسنده اوطورتمش اولدقلرى ملى معمارلغك قيمتلى نمونه‌لرى أسكى أولره مفتوندر.

لوحه‌لرينك اكثريسى پاراوان ابعادندن چيقماديغى وپك وسيع افقلر كوسترمه‌ديكى حالده ، بيلمم نه‌دن ، أثرك أك اوفاق ذوه‌سنده تمام برتوركلك، برشرقيلق نمايان اولور. بربرى‌اوزرينه اوطورمش قايا پارچه‌لرى، بونلرك اطرافنده برايكى قاطيرطيرناغى، برآزچملك، بوكى بسيط سوژه‌لردن عبارت اولان پوشادلر بيله ، بر شرق صنعتكارينك ألندن چيقمش اولدقلرينى كوستريور ... »

رضا بك ، بو مملكتك منظره‌لرينى شرق روحيله (ادا = expression) ايده‌ن برروح رساميدر. مخيله‌سنده‌كى وسعت وقدرتى اثرلرينه باشقه برممتازيت ويرييور .

برتورك شرقى هرمعاصردن أيى تمثيل ايده‌ن بوبوك صنعتكارك، بويوك وقوتلى برروح ايله ايشله‌مش پەيزاژلرنده بر (اوريژينال) صنعت موجوددر .

(مناظر ذهنى وعملى = Perspective d'observation)، (مناظر اعتبارى = Perspective cavalière) ، (مناظر خطى = Perspective linaire) نك (اصول تعليم شكلى وتطبيق = Graphique) سنده امثالى بولنيان براستاددر .

١٢٧٥ تاريخنده اسكداره احمديه‌ده دوغمشدر . ابتدائى ورشدى مكتبلرينى اسكداره بيتيرمشدر .

١٢٩٥ ده عسكرى اعداديسنه كيرمش و ١٢٩٩ تاريخنده‌ده مكتب حربيه‌دن ملازم ثانيلكله نشأت ايتمشدر .

حربيه برنجى سنه‌سنده ذكائى پاشامرحوم وداهابعضى آرقداشلريله مكتبده بررسام‌صنفنك تشكيلى ايچون اركان‌حربيه رياستنده بولونان عسكرى مكتبلر ناظرى ادهم پاشايه مراجعت ايتمشلر وطلبلرى اسعاف اولونارق بررسام صنفى آچيلمشدر .

أثرلرى ايلك دفعه سلطان عبدالحميد خان ثانى طرفندن تقدير ايديلەرك تلطيف اولونمشدر .

حربيه‌يى اكمال ايتدكدن صوكرا مجلس معارف عسكرينك قراريله عينى مكتبه رسام نورى پاشانك رسم معلم معاونى اولدى .

رضا بك ، اوتوز سنه رسم معلمليكى ايله مكتبده قالمش وپك چوق عسكرى رساملر يتيشديرمشدر .

حربيه‌ده‌رسم‌خواجه‌لغى‌ياپاركن دارالشفقه‌يه‌ده رسم كوستريرمش.

١٣٢٧ تاريخنده مطبعهٔ عسكريه باش رسامى ايكن كندى آرزوسيله تقاعدينى استدعا أيله‌مش و قبول اولونارق رتبه‌سى قائممقاملغه قادار ارتقا ايتمشدر .

تقاعدندن بش‌سنه صوكرا معارف‌نظارتى تنسيبيله چاملجه اناث سلطانيسى ايله اسكدار قيز صنايع مكتبلرينه رسم معلمى تعيين ايديلمشدر والآن بومكتبلرك رسم معلمليكنده بولونيور .

يارىم عصره ياقين بر حيات صنعتكارانه‌سى اولان رضا بكك تورك رسامليغنده موقعى استاد موقعيدر . اوبر (فروبەل) كى طبيعتى سنه‌لرجه تتبع ومشق ايتمكله يتيشمشدر .

محيطك بوتون تقديرسزلكلرينه قارشى بويوك برعزم ايله متمادياً چاليشمش ؛ پك استفاده‌لى مودەللريله‌ده مكتبلرمزده رسمه برمحبت اويانديرمشدر .

رضابك ديندىمى « ..خفيف برآقشام اسمرلكى ايچنده، بشيللكى بول برآغاجلقده كندينى كيزله‌ين كاملاً كولكه‌لى، براق و دورغون برصوبى خاطره كتيريرم. بوصويك اطرافى، اوستى اوقادار قاپالى دركه ألمسرت وقيزغين فيرطينلردن بيله متأثر اولماز؛ آلتى ايسه بولانيقلق پاپيله‌جك‌هردورلو استعداددن اوزاقدر. برصوكه بلكده‌عالم‌طبيعتده بريرى، يرى اولسه‌ده هرحالده بربكزەرى يوق !...

نه طيشندن، نه ايچندن بولانمق قابليتى وار؛ فقط بودورغونلغى آلتنده، بوبراقلغى ايچنده او دائما فرق ايديلەين بر اهتزاز، اسمر برپاريلتى، طاتلى واوصلو برشيريلتى كيزلەر. برصوكه آنجاق كندى كندينه دالغه‌لانير، دوكونور، ياتيشير، دورولور؛ لكن دائما پاپانجى كوزه قارشى تماميله دويغوسز، حركتسز، وفرسزدر...»

برصنعتكارمزك ديديكى كبى « رضابك باشقه بر محيطده يتيشمش اولسەيدى أك بويوك بررسام اولوردى.»

أثرلرنده برتورك استانبولنى بديعى قيمتلريله كوستريبور. رضابك بر كوزه‌للك رساميدر . شرق ذوقى ، شرق روحنى اوقشاميان كوزه‌للكلر فيرچه‌سنه سوژه اولاماز !...

اونك نظرنده استانبول، تماشاسنه دويولميان كوزەل برقادينلر.

او ، بو كوزه‌للكى سنه‌لردن برى تدقيق وتماشا ايدييور. اونى تصوير ايده‌ن صابيلاميا چق درجاده أثرلر وجوده كتيرمشدر ؛ بوكوزەل قادينك عاشقيدر ...

ايچه بر اسلوب ايله تصوير ايتديكى پارچه‌لردن بر ايكى نمونه : (زمزمهٔ روانيله صاحبنه برقصيدهٔ شكران ترنم ايده‌ن برچشمه) ، (خشين وخوابيده بركوشهٔ طبيعت) ، (عصرديده برتورك آشيانى)، (برچوبان آياز ماسى) ، (شاعرك سرير سنوحاتنه معطوف بر نظرهٔ رسام) ...

بونلر قارا قلم ، صولو بويا وياغلى بويا ايله ياپيلمشدر . أثرلرنده (ده‌سه‌ن) چوق قوتليدر. (رنك) ايكنجى درجه‌ده كوزه چارپار . بونى قارا قلم ثه‌تودلرده داها أيى آكلايابيليرز ...

بالخاصه صولو بويالرنده (آز طبقه ايله چوق مناظر) كوروتور.

رضا بك ، صنعتده تماماً (رەئاليست = Réaliste) در . (پەيزاژ) ده وبونلره عائد كولكه و مناظرده بويوك بر اختصاص صاحبيدر . سركيلرده أثرلرى بوتون بر حرمت كوردى . اونكله بوتون برتورك ملتى افتخار ايده‌بيلير ...

بلك اوغلى : ١٩ شباط ، ١٣٣٧

صنايع نفيسه منتسبلرندن

شهاب الدين

فلسفه : ٣

فلسفه‌نك تقسيمى

— ترجمه —

فلسفه‌نك موضوعى، كچن مقاله‌ده ، برنظريه‌يه‌كوره ده‌كل ، فقط واقعه‌لره ، شخصى بر اطمئنانه توفيقاً ده‌كل ، فقط بوتون فيلسوفلرك شهادتلرينه ومتحدالرأى جهدلرينه نظراً، تعيين أيله‌دك . شيمدى‌ده ، بوعمومى تصورك احتوا يلديكى حلى مطلوب مسئله‌لر نه‌در ؟ اوكره‌نه‌لم .

فلسفه ، حقيقته دوغرو مبهم بر ميلدن عبارت اولوب علمه قارشى دويولمز عمومى برمحتمله ملتبس اولدقجه ، خلاصه ، بدايته علامت اولان ايلك عصرلر ظرفنده كندنده ، اجزاسى بينندە ، برتميز كوزه‌تمه‌يوردى ؛ برقسميله ديكرى آره‌سنده برفرق بولمايوردى . بونك سببنى آكلامق قولايدر : چونكه تميز، مشاهده‌نك وتحليلك مترادفيدر ؛ روح ايسه جهدلرينه تحليل ايله ده‌كل ، تركيب ايله باشلار ؛ عالمك عظمتنه واونك مواجهه‌سنده كنديسنك كوچوكلكنه جاهلدر ، هرشيئى برنظر ضربه‌سيله قوجاقلامق ايستر .

فلسفه‌نك تقسيمنه دائر ايلك تجربه ، أك طبيعى تفسيرلره واك أساسلى مشاهده‌لره كوره، بحق افلاطونه عطف ايدلمك لازم كلير . افلاطون ، اويله كورونيوركه ، كندى صنعتكار طبيعتنك واثرلرنده موجود محارك dramatique شكلك مساعده‌سى درجه‌سنده فلسفه‌يى ، هرنه‌قادار بكديكرندن لاينفك ايسه‌ده ،

قابینه‌نك یكی اعضالری : اوچ سابق صدراعظم

خارجیه ناظری غزت پاشا

داخلیه ناظری علی رضا پاشا

بحریه ناظری صالح پاشا

ایکی یویوك ضایعه

اعیاندن طوپجی فریقی مرحوم رضا پاشا

مشارالیه ۱۳۱۳ تورك ـ یونان حربنده قوماندانلقده بولونمش وصوك شورای سلطنتده‌سه‌ورمعاهده‌سنك امضا ایدیلمه‌سنه یکانه معارض اولمشدی.

مرحوم رشاد فؤاد بك

شاعر کچه‌جی زاده غزته ملاك اولمقله صدراسبق فؤاد پاشانك حفیدی اولان مشارالیه بالخاصه صوك ایکی عصرك جانلی برتاریخیدی. صنایع نفیسه‌یه آثارملیه‌یه درین بر عشقی ووقوفی واردی.

انکلتره خارجیه ناظری لورد کورزدن

آلمانیا باسه وکیلی دورفنور وبرت

یکی پولیس مدیری میرآلای اسعد بك

صوك حربده اوردوده قهرمان‌براد براقان مشارالیه عسکری رجالدن ایچنده قیمتلی برموقعه مالکدر. صوك وظیفه‌سی اولان مرکز قوماندانلغنده مشکور خدمتلرده بولونمشدی. پولیس مدیرلکنه تعیینی مملکتك آسایشی ایچین بر تدبیر ماهیتنده‌در.

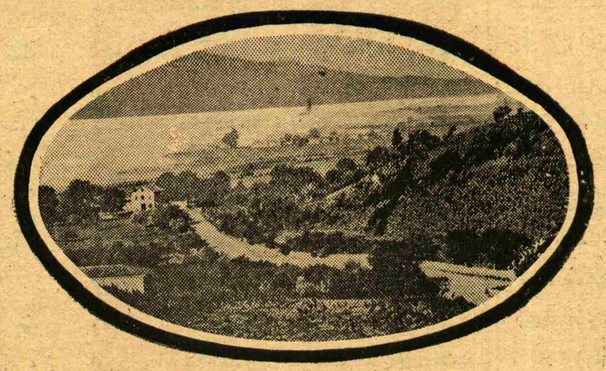

ایزمیت منظره‌سی

ملی اوردونك بویوك قوماندانی

عصمت پاشا

یونانلیلرك حقوق دول قاعده‌لری خلافنه بومباردمان ایتدکاری آچیق شهر :

ایزمیر

جانی قیلقیش بومعرفتی یاپدقدن صوکره کلوب بویوك آطه اوکسنه ده‌میرلمشدی !

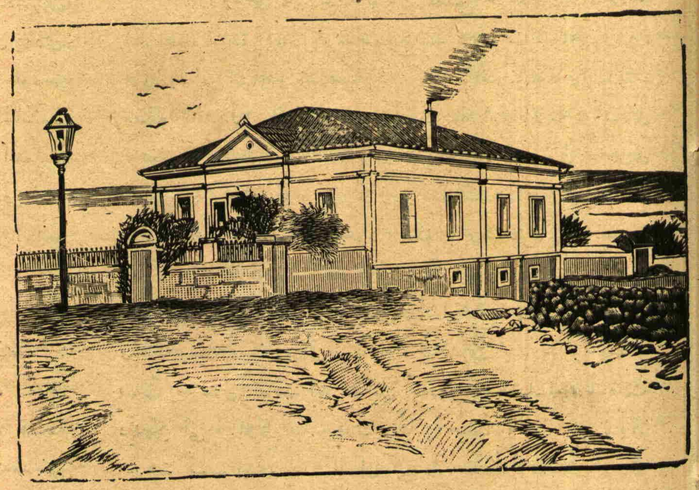

۱۳۱۳ خاطره‌لری

۱۳۱۳ تورك یونان حربنده یونان اوردوسی قوماندانی پره‌نس قسطنطین (یشیمدیکی قرال) تسالیا ـ چاتالجه‌سنده کائن بوخانه‌ده قرارکاهیله برابر اسیر ایدلکه رمق قالمشکن قاچارق قورتولمشدی.

اقره حوجق طرفندن سیاسی وظیفه ایله اوروپایه کوندریلن سابق خارجیه وکیلی

بکر سامی بك

متمايز اوچ علمه، جدل، طبيعيات واخلاقه تقسيم ايدييور. جدل، فلسفه‌نك أهم جزؤيدر، أكثرى مبدألرله اشتغال ايدر؛ جدلك اكثريا بوتون فلسفه ايله التباسنك سببى بودر. جدل، بزم بوكون روحيات، منطق ومابعدالطبيعه ديديكمز علملرى احتوا ايدييوردى. اخلاقده، جمهوريت عنوانلى محاوره‌سنده كوردىكمز وجهله، سياست ايله فلسفه تاريخى داخلدى. «تيمه» عنوانلى اثرينك محتوى اولديغى طبيعاتك غرضى، جدل مبدألرينه توفيقاً، بركيانيات ايله طبيعته دائر برنظر ايدى.

آرسطو، بونلرك نقسيمك يرينه دها واضح ودها عالمانه بر ديكرينى اقامه أيله‌دى. فلسفه‌نك باشنه، فلسفهٔ اولى دنمى ديديكى، مابعدالطبيعيى قويدى. بو، بوتون عملرك تملى اولديغى كبى، كندى دهاسنك برايجادى بولنان منطقده اوعلملرك كلى برآلتى ايدى. بناءً عليه منطقه متمايز برموقع بخش ايتدى. طبيعيات ايله اخلاق، افلاطونك ارائه‌ايله‌ديكى وظيفه‌ده ابقا اولوندى. آرسطو، نهايت روح عنوانلى كتابنده، روحياتك يالكز ايلك طاسلاغنى چيزمكله اكتفا ايتمه‌يوب دها ايلرى واردى؛ روحك وياحياتك قوتلرى آرەسنده موجود نسبتلرى و عضوى تقابلى، بوتون درجه‌لرى داخلنده، تحرى أيله‌دى. رواقيه ايله‌أپيكوريه، بوحكيمانه تقسيمدن مابعدالطبيعيى چيقارارق يونى طبيعت علميله التباس ايتديردىلر و ايلك صفى اخلاق اشتغال أيله‌دى.

فلسفه، قرون وسطى مدرسه‌لرنده، اولاً جدلدن و يونك الهياته تطبيقندن باشقه برشى دەكلدى؛ فقط آرسطونك تقسيمى، اثرلرينه وقوف پيدا اولونارق، تكرار ظهور ايتدى. بيكى فلسفه‌نك پدرلرى، اون يدنجى عصرك بويوك آدملرى. تنظيم وتصنيفدن زياده، تأسيس و تجديد ايله مشغول اولديلر؛ و علم، اونلرك براقدقلرى پك مبذول حركتده، حدودينى تبديل ايتمكسزين، توضع الهديكى نقطه‌يه كوره، اكثريا افقى ومحيطى تبديل ايله‌دى. ظهور ايدەن هرمسلك، كندىسيله برلكده، خصوصى چرچيوه‌سنى كتيردى. مع‌مافيه اسكى تقسيم، فكرلرك وفلسفه‌لسانك اساسنده، كندينى محافظه ايتدى؛ اورتەيه قونان مسئله‌لر، بينه اسكى اسملرى تحتنده تصنيف اولونمقده دوام ايله‌دى: طبيعيات ويا طبيعى فلسفه مسئله‌لرى، منطق مسئله‌لرى، اخلاق مسئله‌لرى، مابعدالطبيعه مسئله‌لرى.

فلسفه مسئله‌لرينى تنظيم ايچون، بوكون ايكى طرز واردر: برى مدرسه تعاملنه كوره‌در، و عمومىتله تدريساته مختصدر؛ ديكرى، هردرلو عنعنه‌دن، رسمى قاعده‌دن مستقلدر، آنجاق أشيانك اساسنى ملاحظه ايدەر. مدرسه ترتيبنه كوره، فلسفه درت جزؤدن عبارتدر: برنجيسى روحيادر، ديكرلرينه مدخل خدمتى كورور؛ دوشونن فاعلك، يالكز دوشونجه‌نك دەكل، شعورمز سبق ايدەن بوتون قوتلرك فعاليتده بولونماسى شرطيله ملاحظه اولونمش، أنانك، بن ديديكمز زمان بزه‌بونى ديديرتن ماهيتك مطالعه‌سدر. ايكنجيسى منطقدر، اولاً، حقيقت، انسان ايچون تقرب اولونابيلير برشى ميدر؟ ياخود، عله عائد الكواجب تصورلر خارجده موجود أشيانك صادق برافاده‌سيميدر؟ اساس مسئله‌سنى تدقيق ايدر؛ بعده، حقيقتك كشفى ويا برهاناً اثباتى ايچون دوشونجه‌يى استعمال ايدەر برصنعتدر. اوچونجى قسمك، اخلاقك موضوعى، عقلك اراده‌مزه وضع و تكليف ايتديكى عمومى غرضدر. نهايت دردنجيسى، الهيات، طبيعى دينه عائد بوتون مسئله‌لرى، حق تعالى‌نك وارلغنى، صفتلرينى، طبيعت وانسان ايله مناسبتلرينى، اولومدن صوكره روحه مقدر اولان اموري احوا ايدەر. معرفتك بو درت شعبه‌سى، بلا واسطه موضوعى انسانك روحندن عبارت، رعلمه لابد عنصرلريدر. جونكه بوتون نفس احاطه اولونماز، ونك محلنه وبوتون كيفيت ودرجه‌لرينه دائر معلومات ايدينلمزسه، انسانك روحى حقنده ناصل اولورده رفكر الده ايديله‌بيلير زيرا دوشونن وجود اولمقسزين آكلاشيلاميا جغى كبى. آنانك ديكر قوتلرى بولونمقسزين ده فعاليت اجرا ايده‌مز. بناءً عليه روحك مطالعه‌سى، تهى تجريدلر ايچنده هدفى غائب ايتمك احتماليله، نفسك مطالعه‌سندن عبارت ايسه، و بوده بوتون قوتلرى محيط اولان شعورك معاونتى ايله ممكن ايسه، بوتقديرده منطق مسئله‌لرينه اخلاق مسئله‌لرينى ده علاوه ايتمليدر. كذلك اراده‌نك قانونلرينى، اختيارك غرضى و خيرك اساسلرينى ده، ذهنك قانونلرندن وحقيقتك شرطلرندن مستقل اوله‌رق آرامالىدر. بومضاعف مشاهده سلسله‌سنى اكمال ايتدكدن صوكره، وانسانك شخصى حقنده بر فكر ايدينلنجه، موجود بتمزك ايلك علتنه، يعنى بوتون موجودتك كلى مبدئنه واصل ولمق تجربه‌سنه كيريشيله‌بيلير.

انسان روحى، ايشته بوتون فلسفى تحريلرك استناد ايله اطرافنده تناسق ايله‌ديكى موضوع. بوكا معرفت ايسته‌نيورسه، اونى يالكز انسانده مشاهده اتمك كافى دەكلدر، بوتون انسانيتده مطالعه ايتملىدر. انسان، فرداً ملاحظه اولونورسه، كندى نوعنك، آز چوق واسع بردرجه داخلنده، بوتون جهرى محوللرينى، متمايز قوتلرينى حائزدر؛ وانسان بونلرى حاكم‌نه برطرزايله، يعنى مختار بروجود، معنوى برشخص كبى، تصرف ايدەر. فقط بو قوتلر، جمعيت ايله طبيعتك اوزرمزده متحداً اجرا أيله‌ديكى تنبيهلر تحتنده، يكديكرىمزه ايقاع أيله‌ديكمز تأثيرلر واسطه‌سيله، سنلر ترقى ايتدكجه، انكشاف ايدەر. بو، بهتله، نسلاً بعد نسل تعاقب ايله تشكيل أيله‌ديكى مديدسلسله، پاسقالك ديديكى كبى، اولوم بيلمه‌يەرك دائما حياتك اولوب على الدوام معرفت كسب ايدەن، بر انسان كبى ملاحظه اولونماليدر. فردك اختيارى قادار انسانك شأنى و تجربى ارلان بو وحدتى، بويله بر واقعه‌يه استناد ايدەر. بشريتك بومشترك يورويوشنى. انسانيتك بومتمادى تكاملنى، مجموع هيئتيله مشاهده ايتمك،

اونك مختلف صفحه‌لرينى تعيين ايدوب أك باشلى قانونلرينى ميدانه چيقارمق، ايشته تاريخ فلسفه‌سنك موضوعى. بناءً عليه تاريخ فلسفه‌سى شعور فلسفه‌سنك، روحياتك بردواميدر، اونك ضرورى برتمميدر. بوايكى عاملدن صوكنجيسى اولمقسزين برنجيسنك وجودى على الاطلاق امكان خارجنده‌در. چونكه انسانك نه اولديغنى بيلمه‌دن انسانيتى آكلامق قابل دكلدر. عقله، اختياره، احتساسه، مخيله‌يه دائر برفكر صاحبى اولمايان، حتى بوقوتلرك بولونديغنده شبهه ايدەن بر كيمسه، اونلرك بوتون خارجى وقعه‌لر آرەسنده مظهر اولديغنى انكشافى ناصل تعقيب ايده‌بيلير؟

فقط بالذات تاريخ فلسفه‌سى‌ده برچوق جزؤلردن مركب بركل‌ده كليدر؟ بوجزؤلر يكديكرندن تفريق ايدلدكجه، اونلردن هربرينه دائر وجيز وواضح برفكر حاصل اولمادقجه، بونك مجموع هيئتنى ضبط وادراك ايتمك ناصل قابل اولور؟ مادام كه مجتمع حيات ايله انسانيتك عصرلرجه ونسللرجه دوام أيله‌مش مشترك جهدلرى داخلنده، انسانك روحنى مطالعه ايتمك جهتى موضوع بحث اولور، اوحالده، بوعمومى دائره‌ده انسانك روحى كندى وارلغنى نه‌صورتله اظهار ايدييور؟ بوسؤالك جوابى، مؤسسه‌لروقانونلر، ادبياتلر وصناعتلر، دينى اعتقادلر، فلسفى مسلكلرواسطه‌سيله‌در. انسانلردن صادر اولان فعللر وكنديلرنده مستمر بولونان خلقلر، كرك عمومى وكرك خصوصى اولسون، كلى بر دلالتى حائزدر، بوتون بو امورك ذى‌حيات بر ترجمه‌سيدر. بناءً عليه انسانيت فلسفه‌سى، بالضروره، حقوق ويا تشريع فلسفه‌سنى، ادبياتلرك فلسفى تاريخنى، على العاده بديعيات نامى تحتنده طوپلانان نفيس صنعتلرفلسفه‌سنى، دينلرك فلسفى تاريخنى ويافلسفه‌سنى، عنى زمانده بوتون علملرك‌ده تاريخى اولان، فلسفه تاريخنى احتوا ايدەر. برنجيسى، حقوق فلسفه‌سى، جمعيتك ناصل تشكل وتعضى ايدوب بعضاً ناصل انحلال أيله‌ديكنى، حريتك ياواش ياواش تضييق، حقوقك قوتى، اخلاقى نظامك فوضايى ويا تعدىيى ناصل ولى ايتديكنى؛ ايكنجيسى، ادبيات فلسفه‌سى، مخيله‌نك ناصل انكشاف ايدوب انسانك حياتنده نه‌موقع اشغال أيله‌ديكنى، حسن تصورى ديكر بوتون تصورلرمزه ناصل قاريشديغنى، ذهنك ضبطندن اول هردوشونجه‌نك محسوس برخياللده خارجى برشكل تحتنده ناصل شأنيت احراز أيله‌ديكنى اوكره‌ديز. اوچونجيسى، نفيس صنعتلر فلسفه‌سى، نامتناهيه عائد هر احتساس ايله تصورك اكتسا ايده‌بيلديكى بوتون افاده‌لرى، انسانك شعورنده بونلرك كچيرديكى درجه‌لرى، صوك شكللرينه وصول ايچون تابع اولدقلرى شرطلرى عرض ايدەر. نهايت دردنجيسى، دين فلسفه‌سى، عقلك وبونكله برلكده بوتون نفسك، هانكى قانونلر واسطه‌سيله ونه‌كبى جهدلرى، تناقضلرى ومجادله‌لرى تعقيباً، كندينى آرامق، آكلامق و فتح ايتمك مرتبه‌سنه كلديكنى ايضاح ايدەر. انسانى معرفتلرك بودرت شعبه‌سى، مستقلاً مطالعه اولونمله ايش بيتمز: اووقت، اونلر آرەسنده موجود نسبتلرى آرامق، قانونلرك، مخيله اثرلرينك، فلسفى تصورلرك ودينى اعتقادلرك يكديكرينه منقابلاً اجرا أيله‌ديكى تأثيرى تعيين أيلەمك اقتضا ايدەر. بو مقايسه‌دن چيقاجق كلى واقعه‌لر، تاريخ فلسفه‌سنك اك مهم حاصله‌سى، اك قطعى نتيجه‌سى اولور: چونكه بزه مقدره‌لرمزك اك بوكسك افاده‌سنى عرض ايده‌جك، و انسانه تعقيب أيله‌ديكى يول الله دعوت اولونديغى عرض كوسترەجكدر.

روحى نظامده، يعنى نفسه عائد فوتلرك عمومى تقومنده، فرد ايله انسانيت بينده كشف أيله‌ديكمز عنى نسبتلرى، منطق ايله اخلاق دائره‌سنده، يا خود حقك تحريسنه وخير ايله عمله اوقوتلرك تطبيقنده‌ده بوليورز. مع‌مافيه منطق، بوتون شموليله، ويا هيچ اولمازسه، بوكون دوشونولديكى طرزده ملاحظه اولونورسه، يقين ايله طريقه عائد قاعده‌لر مسئله‌سندن مستقل اولارق، حقيقتك برهاناً اثباتى احتوا ايدەر. منطق، مؤسسندن، آرسطودن، ايلك مجددينه، باقونه، اسكى اورغانوندن يكيسنك تأليفنه قادار، بوصوك جزؤدن عبارت قالمشدر. حقيقتك اثباتى ايسه، يالكز دوشونجه‌نك قانونلرينه دەكل، فقط لسان قانونلرينه، دوشونجه ايله لسان بينده موجود مناسبتلره‌ده معرفتى تضمن ايدەر. اورغانونك، عينى زمانده عمومى صرف ايچونده ايلك آبده‌يى تشكيل ايدەن، بوايلك منطق آبده‌سنك قوجاقلاديغى دائره بودر. فقط دوشونجه‌نك ركنلرى، شكللريله توفيق ايچون لسانك ركنلريله شكللرينى تثبيتدن، قاعده‌لرينى تعيندن اول، احتياجه كوره، هرقومك، هر دورك تصورلرينه، افهملرينه، سجيه‌لرينه، كذلك طبيعتك معتاداً نظرلرمزه عرض أيله‌ديكى خيالره كوره، روحك طوعى الهاملرى تحتنده، اونلره عائد علاقه‌لرى تعديل وتكثير، وبونلرك‌ده نغمه وشكللرينى تنويع ايدەرك، لسانك نوعما كندى كندينه ناصل تقوم أيله‌ديكنى بيلمك فائده‌لى دەكلدر؟ بوعلم، لسانلرك فلسفه‌سيدر، بونى مقايسه‌لى لسانيات ايله قاريشديرمامالىدر. چونكه لسانيات، كلامك آنجاق مادى عنصرلرينى نظراعتباره آلير ولسانلرفلسفه‌سى، كلامك بالخاصه روحى انكشافنى، بوتون تصورلرى افاده ايچون، اونك تابع اولديغى قانونلرى ملاحظه ايدەر. بناءً عليه لسانلر فلسفه‌سى، منطقك برجزؤى اولان عمومى صرفك صيقى مربوطدر.

اخلاقده، شمولى كندى تحريلرينك تشكيل أيله‌ديكى دائره خارجنه قادار سرايت ايدەن مسئله‌لرى استلزام ايدەر. اولاً فردايله جمعيتك متقابل حق ووظيفه‌لرينى ذكر ايدەلم: جمعيتك فرده بورجى نەدر؟ جمعيت فرددن، وبالمقابله، فرد جمعيتدن نەيى طلبه‌مأذوندر؟ ايشته حلى مطلوب برمسئله، كه كيمسه اهميتنه بوكون اعتراض ايدەمز. علم‌ده اونك نەوقت حل اولوناجغى تعيينه قادر دەكلدر. فقط معين بر جمعيت، يعنى دولت، عالمده افراد ايتمەمش بر قوتدر. دولتلر آرەسنده‌ده عينى قانونلره، فردلر بينده موجود مناسبتلرى وفعللرى تنظيم ايدن مبدألره، تابع مناسبتلر واردر. بناءً عليه اخلاق علمى، فردى وباخصوص وظيفه‌لرله بونلردن منبعث

حقلردن مستقل اولارق، طبيعى اساسلرينه مستند، سياسى وبين الملل حقوقى ده احتوا ايدر . سياسى اقتصادى ده ، اك - وهرى و كلى بحثلرى اعتباريله ، اخلاق علمنه ضم ايتمكدن قورقمايز . چونكه جمعيتك مادى سعادتيله معنوى انكشافى بينتده پك صيق برمناسبت واردر . وجدان قانونلرندن هربرى ، بزى سعادتدن اوزاقلاشديران خطا واحتراصلردن هربرى كبى ، كندىمزى اوكا ياقلاشديرمق ايچون صرف أيله ديكمز جهدلردن ، هربرى منفعتمزك دائر اولديغى ساحه داخلنده اجتناب اولونماز نتيجه لرى حائزدر .

تعداد أيله ديكمز بوتون بو علملر ، بوتون اقسامیله تاريخ فلسفه سى ، لسانلر فلسفه سى ، بين الملل حقوق وسياسى اقتصاد ، انسان علمى ده نيلن اصل فلسفه دن كندىلرينى تميز ايچون ، انسانيت فلسفه سنى تشكيل ايدر . فقط انسان ناصل انسانيته مربوط ايسه ، انسانيت دخى طبيعته ، سينه سنده بوتون مقدراتى جريان ايده ن شو واسع كائناته مربوطدر . عجبا طبيعتك ده ، بزم كبى ، خاصه ويا قوتلرى ، تعضيلرى ، بالضروره نفوذى تحتنده قالديغمز غايه سى يوقيدر ؟ بزم هويتمزى تشكيل ايده ن معنوى وذهنى قوتلر ، كائناتك بقيه سنه تابع وطبيعى برتعضى شكلنه مربوط ده كليدر ؟ وبو تعضيدك دوچار اولديغى تعديلات ، اكثريا پك مختلف قابليتلرك پك مختلف دهاوسجيه لرك مقابلى ده كليدر ؟ نوعمز اوزرنده كندينى قوتله حس ايتديره ن مبدأ و عنصرلر هانكيلريدر ، نوعمزك وموجوديتمزك متقابل حدودى نه در ؟ اونكله بزم آرامزده موجود مشابهت ومغايرتلر نه در ؟ بو مسئله لر ، بوتون حده لره حاكم برموقعى حائزدر ، وبوتون طبيعى علملرى ا - توا ايده ن ، وبونك ايچون طبيعت فلسفه سى ده نيلن ، برعلم ايله حل اولونور . بوعلمك شمولنده كى وسعتدن ومشكلاتندن شكايت اولونابيلير . فقط محسوس حادثه لرله كميت نسبتلرينك خارجنده ، كندينى طبيعى علم دائره سى داخلنده عرض ايده ن مسئله لرك مقدار و نوعى دوشونولورسه ، طبيعت فلسفه سنك موجوديته كيمسه اعتراض ايده مز . زمان ، مكان ، حركت ، ماده ، عضويت ، حيات نه در ؟ زمان ومكان ، بنفسه حقيقى بر وارلغى حائزميدر ويا متوالى ومعاً موجود اشيانك برنظامى ويا نسبتى ميدر ؟ ياخود بونلرى حساسيتمزه متعلق بسيط قانونلر كبى مى ملاحظه أيله ملى ؟ حركتك مبدأى ، علتى ، محلى ماده ميدر وياعالى برعلتدن مى نشأت ايدييور ؟ حركت ، ازلى ولايفناميدر ، ويا بدايت ونهايتى وارميدر ؟ ماده نه دن عبارتدر ؟ خيزدن باشقه برشى ده كليدر ؟ بر قوتميدر ويا قوتلرك ، ياخود عاطل ذره لرك بركومه سيميدر ؟ ذهندن خالى اولان بوماده ، ذهنه ملايم اولان قانونلره ناصل تابع اولويور ؟ اونك بعض مركبه لرنده — كه بونلره عضوى جسملر ديبورز — اوشكللر ، اورسملر ، اوخارق العاده بنيه لر نره دن كليور ؟ كندى كندينه حركت ايتمك ، ترجيحى علاقه قانونلرينه رغماً ، كندى كندينى محافظه ايتمك ، متحد قالمق قوتنى بوجسملره كيم ويربيور ؟ اونلرى بزه تقريب ايده ن قوتلر ، كنديلرينه نره دن كليورونه دن عبارتدر ؟ حيوان روحياتيله انسان روحياتينك مناسبتلرى نه در ؟ طبيعيات عالمنك وياهندسه شناسك تعليلرنده ، حلى بيهوده آراناجق مسئله لردن برقسمى بو قبيلدندر . كذلك نه اسكى ونه ده يكى بويوك فيلسوفلر ، مسلكلرنده بونلرى اونوتمامشلردر . بومسئله لر ، دون ، فلسفه نك جوهرى بر قسمنى تشكيل ايده ن كلى طبيعياتده داخلدى ؟ بوكون ، فلسفه ايله طبيعى علملرك مشترك حدودينى تشكيل ايده ر .

فلسفى علم ، بو صورتله أك واسع شمولى داخلنده ملاحظه اولونورسه ، باشليجه اوچ شعبه يه انقسام ايده ر : اولاً ، اصل فلسفه ، منحصراً عقل ايله شعوره مستند انسان فلسفه سى ؛ ثانياً ، متقدم ايكى قوتى ، عقل ايله شعورى ، تاريخك بوتون ذاتى عنصرلرينه تطبيق ايده ن انسانيت فلسفه سى ؛ نهايت ، بو قوتلره كائناتده موجود اك باشلى حادثه وقانونلره معرفتى علاوه ايده ن طبيعت فلسفه سى . بو اوچ معرفت نظامنك ماهيتى ، قبول ايله ديكمز ترتيبه حق ويرير . چونكه بونلر ، برنجيسى ايكنجيسنده وبوده اوچونجيسنده مظروف متحدالمركز اوچ دائره تشكيل ايده ر . انسانيت انسانله آكلاشيلير ؛ طبيعتك اك يوكسك نقطه لرينه ارتقا ايده بيلمك ده ، انسان وانسانلغنك مجموعنى آكلامقله ممكندر . بو اوچ دائره نك مشترك مركزى ، بونلرك اطرافنده دور ايدوب بوتون نصف قطرلرك منجر اولديغى نقطه ده الله علميدر ، الهيات وياعمومى مابعدالطبيعه در . مع مافيه الله تصورى ، بوتون قوتلرى كندنده جمع ايدوب اونلرى روح حادثه لرينك مشاهده سنه حصر أيله مش ، عقلك صوك نتيجه سى ده كلدر ، كذلك أك يوكسك الهاملرك وانسانيته عائد اك كامل أثرلرك ده منبعيدر ، اونك يولنى تنوير يده ن يكانه ضيادر . بوتصور ، هرقانونده ، هرقوتده ، بالخاصه عالمك كافى نظامنده كندينى اظهار ايده ر . بناءً عليه كامل برالهيات ، آنجاق بواوچ اساسه استناد ايده ر ؛ الهى قدرتك عينى زمانده ، وجداندە ، تاريخ وطبيعتده حاضر اولديغنى كوستريز .

فلسفه نك بو چرچيوه سى ، تحليلى بر شكل تحتنده ، فلسفه تصورندن باشقه بر شى ده كلدر . حقيقتك وحدتنه اينانيليور ، وحدتى داخلنده طانيمق ايسته نيليورسه ، اونى وارلغك منفرد بر نقطه سنده آراماماليدر . فلسفه نك موضوعى ، كلى مبدأ وقانونلردن عبارتدر ، يعنى علملر بينده مشترك اولان شيلردر . بزم اوكا عطف أيله ديكمز حلى مطلوب مختلف مسئله لرك بحق اوكا عائد اولارق تفهمزى موجب اولماسى كافى ده كلدر . هانكى واسطه ايله ، يعنى هانكى طريق ايله ، فلسفه نك بو مسئله لرى حل ايده جكنى بيلمك لازمدر . بونى ده كله جك مقاله ده تعيينه چاليشاجغز .

٢١ نيسان ، ١٣٣٧

مصطفى نامى

ايكى سنه

مكتب تعطيلى

مؤلفى ژول وه رن

مترجمى احمد احسان

— مابعد —

بردقيقه ظرفنده شودهاش دالغه سلوغى يى تا ساحله قدر كوتوره دى ، حتى ساحلى دخى زياده كچدى ، سفينه نك تكنه سى قوملغه مصادف اولدى . تكنه نك قومه طوقانديغى محل ، قرمنك ايلك آغاج صره سندن ايكيوز قدم قدر آچيقده ايدى . دالغه طبيعى كرى چكلدى ، ساحلى يينه ميدانه چيقاردى ، فقط سفينه قوم اوزرنده ثابت قالدى .

اوچنجى باب

اوقلانده شرمان مكتبى — بيوكار كوپوكار - دكزده تعطيل زمانى — سلوغى شورى — اونبش شباط يجمه سى — ساحلدن آچيليور — مصادمه — فورتنه - اوقلانده تحريات — شونوردن نه قالير ؟

بحر محيط كبيرده واقع انكليز مستملكاتنك الكمهمى اولان زه لاند جديد جزيره كبيرينك مركز اداره سى بولنان اوقلاند شهرنده (شرمان) مكتبى شهر مذكوره موجود مكاتيك اك معتبريدر . مكتبده معتبر فاميليالره منسوب يوزقدر چوجق واردر ، جزيره نك اهالئ قديمه سى اولان ماعوريلر (شرمان) مكتبنه چوجق ويره مز ، ذاتاً انلره مخصوص آيرى مكتبلرده واردر . بومكتبده انكليز ، فرانسز ، آمريقان چوجقلرى ده بولنور ، بونلرك جمله سى اصحاب املاك ، اصحاب ايراد ، تاجر ، مأموردر . انكلتره مكاتب خصوصيه سنده معتبر پروغرام موجبنجه بو مكتبده اطفال مكمل تحصيل وتربيه كورور .

زه لاند جزائرى باشليجه ايكى آطه دن تركب ايلر ، بريسى شماليده واقع (ايقاناماوى) ياخود بالق آطه سى ديكرى جنوبده كائن (تاوائى پوناموى) ياخود يشيل آطه در . آطه لر بربرندن قوق بوغازيله آيريليرلر . ٣١ و ٤٥ درجه عرض دائره لرى اوزرنده بولنور ، بوعرض دائره لرى نصف كره شماليده فرانسه ايله آفريقاى شمالى آره سنده قالان مواقعه تصادف ايدر .

ايقاناماوى آطه سى جنوب جهتنده غايت كيرتيلى چيقنتيلى در ، غيرمنتظم برسهپارسمى تشكيل ايدر ، شمال غربى جهتنه دوغرى ايلرليه رك برآزدوندكدن صكره (وان ديه من) برونى ايله انتها بولور .

ايشته تام شودونمه نقطه سنده شبه جزيره نك برقاچ ميل مسافه پيدا ايلديكى محلده اوقلاند شهرى بولنور . اوقلاندك وضعيتى اوروپاده يونانستان شبه جزيره سنده كى قوره ته بكزر ، بنءً عليه اوقلانده قوره نت جنوبى دخى ديرلر . برى غربده ، ديكرى شرقده شهرك ايكى آچيق ليمانى واردر . هوراقلر كورفزى اوزرنده وشرقده اولان ليمان چوق درين اولمديغى ايچون انكليز اصولى موجبنجه دكزه ايرى طاشلردوكيله رك وسط جسامتده اولان سفائنك يناشه بيلمسى چاره سى تأمين ايدلمشدر . طولانى صورتده دوكولمش اولان شوطاشلرك آره سنده اك مهمى اوله رق (قورمرسيال پاير) واردركه بوكا دخى شهرك مهم جاده سى اولان (كينس ستريت) التحاق ايدر .

شرمان مكتبى ايشته شوجاده نك وسطنده بولنور .

١٨٦٠ سه سى شباطنك اونبشنجى كونى مذكور مكتبدن وليلرى ايله برابر يوزقدر روش وطورى مسرتلى چوچق كويا قفسلرى آچيلمش قوش كبى ديشارى چيقيوردى .

واقعا تعطيل زمانى حلول ايتمش ايدى ، چوچقلر تمام ايكى آى سربست وآزاده بولنه جق . چوچقلردن بعضيلرى ايسه ، مكتبده اولدقلرى زمانلرندن برى مذاكره ايليه رك شو تعطيل زمانى زه لاند جديد آطه سى كنارنده بحراً كزمه رك كوزل برسياحت ايله اشتغال ايتمك ايستديكندن سياحته اشتراك ايتمكه قوة ماليه لرى مساعد اولانلر يعنى (سلوغى) تنزه كميسنه راكب اولهجقلر سائرلره نسبةً دها زياده نشئه ونشاط ارائه ايليوردى .

شوكوزل تنزه كميسى چوچقلرك وليلرى طرفندن احضار اولنوب آلتى هفته امتداد ايليه جك بر تنزه بحرى ايچون حركته مهيا ايدى . سفينه چوچقلردن برينك پدرى واسكى سفائن بحريه قپودانلرندن ويليام غارنتك ايدى كه بوآدم تماميله امنيت واعتماد اولنور كميجيدر . سياحته اشتراك ايليه جك اولان چوچقلرك عائله سى طرفندن طوپلانه جق پاره مصارف سفينه يه قارشيلق طوتيليور ، ايشته بوندن دولايى بزم چوچقلر پك مسرور وخنداندر ، واقعا تعطيل زمانى شوندن دها كوزل برصورتده اشغال ايلنه مزدى .

انكلتره مكتبلرنده طرز تعليم وتربيه بشقه مملكت مكتبلرينه نسبةً تخلف ايلر . چوچقلرك دائره حقوقى ، بناءً عليه سربستيلرى زياده در ، بوده بالآخره اطفالك اخلاق وعادتلرينه زياده تأثير ياب اولور . يعنى چوچقلق زمانى قيصه كچر ، دها دوغريسى اصول تربيه درجهٔ تحصيل ايله برابر ايلريلر .

ايشته بوسببه مبنى انكليز طلبه سى نازك ، دقتلى ، أثوابلرينى تميز طوتار ، يالانه ميللرى آز برحالده در ، حتى يالان سويلمكله مجازاتدن قورتيله جق بيله اولسه لر ينه اويوله حركت ايلمزلر . برده بونلره مخصوص مكتبلرده طلبه طبيعى برآزده امرار حياته مجبور بولنديغى حالده خصوصى انكليز مكتبلرنده اشتراك حركات پك اوقدر واسع دكلدر ، مثلا بهر شاكرد آيرى اوطه ده ياتار ، بعضاً آيرى طعام ايلر ، ياالكز تنفسخانه يه كيردكلرى زمان كمال سربستى ايله قونوشه بيلرلر ، تعاطئ افكار ايلرلر .

طلبه سنه كوره شعباته آيرلمشدر ، شرمان مكتبنده دخى بش شعبه وار ايدى . مثلا برنجى وايكنجى شعبه لرده كوچكلر ، كنديلرينى كورمكه كلن وليلريله اوپوشمكه مأذون اولدقلرى حالده ، بيوكجه شاكردانه مخصوص اولان سائر شعبه لرده طلبه وليلريله اوپوشمك يرينه برسلاملاشمقله اكتفايه مجبور بولنورلر . وليلرى ايله مصافحه دن ممنون اولان شاكردان چوقلق نظر بصيرت آلتنده طوتلر . اونلر ايچون رومان غرته مطالعه سى مساعددر . مأذوناً صيق صيق ديشارى چيقارلر ، تحصيل چوق مجبورى اولمز . رياضات بدنيه زياده اجرا اولنور ، رياضات ميانه انكليزلره مخصوص يومروق اويونلرى وسائره دخى داخلدر .

فقط ويريلن سربستى به مقابل ، نظامات مكتبه مغايرحركتده بولنانلره قارشى مجازات شديد اولور ، مثلا قيرباج جزاسى ده داخل حسابدر . ذاتاً انكليز شاكردانى قيرباج يمكى معيوب كورمز ، كنديلرينى اوجزاتله مستحق بولدقلرى كبى بلا تردد قيرباجك قارشيسنه كچرلر .

انكليزلر اشخاص وخلقك خصوصات احوالنه چوق حرمت ايدرلر ، خصوصات احوالك اك مناسبتسز اولانلرى بيله مكتبلرده معتبر طوتيلور . مثلا شاكردانك اسكى اولانلر يكى كلنلرى محافظه وتعليم ايلر ، فقط

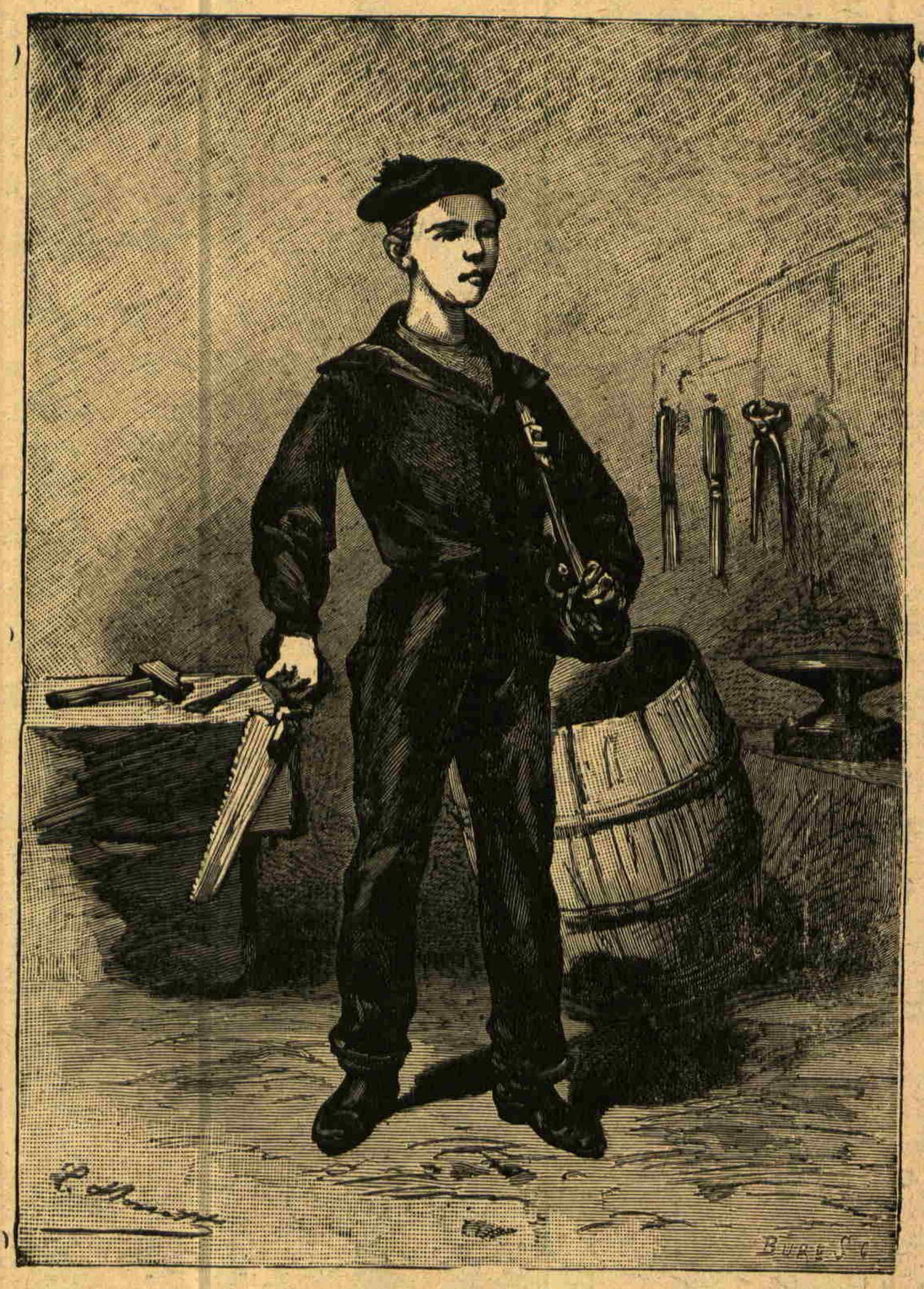

باکستر

محافظه خدمت مقابلیدر. مطلقا یکیلرده اسکیلره صباح طعامنی طاشیه‌لی، اثوابلرینی سوپورمه‌لی، قوندره‌لرینی پارلاتمه‌لی، ایشلرینه باقمقلیدر. کوچك شاکردانه مخصوص اولان شعبه‌لر افرادی بویوکلره خدمت واطاعته مجبوردر، مخالفت کوسترمه مجازات شدید اولور. بوندن دولایی اطاعتسزلك ایدن پك نادر کوریلور، بشقه ملت مکتبلرنده کورولمسی مشکلجه اولان بوسهولت اطاعت قابلیتی انکلیز طلبه‌سنده مشاهده اولنور.

سلوغی سفینه‌سیله سیاحته چیقه‌جق طلبه شرمان مکتبنك برقاچ شعبه‌سی افرادندن ایدی. کمیده دخی کوردیکمز اوزره طلبه سکزیاشندن اون اوچ یاشنه‌قدر چوجقلردن متشکل ایدی که یچاره‌لر ـ موچودخی داخل اولدیغی حالده ـ برطاقم وقوعات غریبه ایله پك اوزاقلره آتیله‌جقلردر.

شیمدی شورادہ چوجقلرك سنلرینی، اخلاقی، طبیعتلرینی، پدر و مادرلرینك درجهٔ اعتبار وقوتلرینی ومکتبده آره‌لرنده نه‌راده‌یه قدر مناسبت موجود اولدیغنی آکلاتهلم.

بریان ایله قرداشی ژاق و سیروس استثنا ایدیلیرسه چوجقلرك متباقیسی تماماً انکلیزدر، بریان وژاقك فرانسز اولدیغنی سویلش ایدك، سیروس ایسه آمریقالیدر.

دونیفان ایله قروس زه‌لاند جدیدوجوه ومعتبرانی آره‌سنده برموقع ممتاز احراز ایلمش اولان زنکین برفاملیا چوجغیدر. ایکیسی‌ده اون اوچ یاشنی برآز کچمشلر، بینلرنده عموجه‌زاده‌لك کی برقرابت واردر. مکتبك بشنجی صنفنده‌درلر. دونیفانك، البیسه وقیافتی‌ده منتظم اولدیغندن شاکردانك اك شایان دقتیدر. ذکیدر، غیوردر، اصلا مغلوبیته دوچار اولمق ایستمز، تحصیله اوکرنمکله برابر سائرلرینه تفوق ایتمك آرزوسیله حصروجود ایلمشدر. فاملیاسنده برآز اصالت بولندیغی ایچون چوجقلر اوکا لورد دونیفان‌ده‌دیرلر. چوجق اولدیغی یرده آرزوی تفوقله آرقداشلرینه حکم ایتمك ایستر.

ایشته بوندن دولایی بریان ایله آره‌لرنده دائما رقابت موجوددر، رقابت برقاچ سنه‌دن بری میدان آلمش ولدیغی حالده فرانسز چوجغنك آرقداشلرینه اولان نفوذوتأثیری تزایدایده‌لی بری رقابتك دخی درجهٔ وسعتی تزایدایلمشدر. قروسه کلنجه‌وسط طلبه‌دن معدوددر، یالکز دونیفان نه‌دیرسه نه‌یپارسه نه‌دوشونورسه تقدیر ایلر.

اون اوچ یاشنده و دونیفانك صنفنده اولان باکستر، بارد، ملاحظه‌کار، چالیشقان، غایت ماهر، ال ایشلرینه الویریشلیدر، ثروت وسامانی ایچه‌یولنده برتاجرك اوغلیدر.

اون ایکی بچق یاشنده اولان وهب ایله ویلقوکس دردنجی صنف طلبه‌سندندر. ذکالری وسطدر، ایستدکلرینی یاپمق ایسترلر، غوغا و معارضه چیقارمقدن خوشلانیرلر، عائله‌لری زنکیندر، مملکت مأمورین عدلیه‌سی میانده مهمجه برموقع اشغال ایلر.

ایکیسی‌ده اون ایکی یاشنده و اوچنجی صنفده اولان غارنت ایله سرویسه کلنجه: غارنتك پدری تقاعداولمش براسکی قپودانلر، سرویس ایسه وترمای لیمانك ساحل شرقیسنده (نورت شر) ده اقامت ایدر زنکینجه بر مهاجر اوغلیدر. عائله‌لری یکدیکریله زیاده کوروشدیکی ایچون آره‌ده‌کی تکلیفسزلکدن ناشی چوجقلرده بربرندن آیرلمز اولمشدر. چوجقلر ایی یورکلیدر، لکن چالشمق هوسلری اوقدر زیاده دکلدر، مکتبه دوام ایتمکز! دیرسه‌کز صاووشمق ایچون اویله چوقلق تردد ایتمیه‌جکلرینه امین اولملیدر. هله غارنتك جورا چالمغه مراقی زیاده‌در. بوش قالدقجه الندن براقمز، حتی سفینه‌یه کلیرکن‌ده اونو تمامشیدی. سرویسه کلنجه: بو چوجق آرقداشلرینك اك نشئه‌لیسی اك ذوقپرستیدر، هرکسی دائما کولدیرر، هله بیوك سیاستلری پك سور، دائما اوقودیغی (روبنصون) حکایه‌سنی یاندن آییرمز.

شمدی برده طقوز یاشنده ایکی چوجغی ذکر ایتمك لازمدر. ژانکنس اسمنده اولان برنجی زه‌لاند جدید جمعیت فنیه‌سی رئیسنك اوغلیدر. ایوه‌رسون اسمنده اولان ایکنجیسی ایسه سن پول کلیساسی پاپازینك اوغلیدر. واقعا هنوز مکتبك ایکنجی، اوچنجی صنفلرنده ایسه‌لرده شرمان مکتبنده ینه اك اوصلی شاکردانلر معدوددرلر.

— بیتمه‌دی —